

Onder d'n Kroezeboom

Kwartaaluitgave van de Historische Vereniging Old Reurle

Jaargang 37, nr. 4 (december 2020)

Van de voorzitter

Beste mensen,

Alweer herfst en als ik naar buiten kijk vanachter mijn computer zie ik wind en af en toe regen. Heerlijk gevoel om dan binnen te zitten. Een afscheid van wederom een warme zomer. Wat een impact dit jaar van het coronavirus dat inbreuk maakt op de vrijheid van doen en laten van ons als individuen. En de economische gevolgen voor veel bedrijven, maar ook de onzekerheid voor de werknemers. Verder ook weinig sociaal contact en weinig activiteiten. Als ik dit schrijf worden nog weer verdere beperkingen afgekondigd. Hoe zeer ik mij ook houd aan die regels.

Geen nieuw seizoen van thema-avonden en andere activiteiten zoals u van ons gewend bent. Vanwege corona, ligt alles stil binnen Old Reurle. Geen werkzaamheden in het archief en geen vergaderingen.

Als bestuur hebben wij besloten ook voorlopig geen activiteiten te organiseren voor 2021. Niet eerder dan dat het verlossende bericht komt dat we het virus de baas zijn, en het juiste vaccin hebben. Jammer, maar het is niet anders. De kasploeg vrijwilligers in onze tentoonstellingsruimte zijn daar nog wel actief geweest, maar zijn nu ook gestopt.

Is er dan niets positiefs te melden? Ja zeker wel! Binnen de schrijversgroep heeft Hermien Bannink aangegeven dat zij wel kopij aan wil leveren in het dialect. Een welkome aanvulling. En niet geheel nieuw:

Geke Florijn gaat door met het interviewen van mensen. Rina Florijn heeft ook toegezegd om kopij aan te leveren. Dit naast de voor u bekende schrijvers. Bedankt namens het bestuur, want wij hadden er een hard hoofd in, na de vele oproepen. Rina Florijn heeft de nieuwe website klaar en blijft deze onderhouden. Dank voor de inzet. Wij zijn bezig met een nieuwe opzet en modernisering van ons blad waarover later meer. We hebben van Henk Meulenveld (archeologie) bericht gehad dat de twee geweren, uit de tijd van Napoleon, die in Ruurlo zijn opgegraven, eind november gerestaureerd zullen zijn, met uitzondering van het houtwerk. Wij weten nog niet waar wij ze voor het publiek gaan tentoonstellen. Later meer hierover.

Als leden van onze vereniging heeft u in het voorjaar vouchers gekregen om onze tentoonstellingsruimte te bezoeken bij Annie en Bert van Cactus Oase.

Deze vouchers zijn in 2021 ook nog geldig, als u er nog geen gebruik van heeft gemaakt. Wij willen Annie en Bert danken dat ze al jaren de grote tentoonstellingsruimte kosteloos ter beschikking stellen. De tentoonstellingsruimte is gesloten in december, januari en februari.

Met vriendelijke groet en fijne feestdagen, veel leesplezier en blijf gezond.

Namens het bestuur, Geert klein Bluemink.

Kopij

De sluitingsdatum betreffende kopij voor 'Onder d'n Kroezeboom' nr. 1: is 1 februari 2021
U kunt het verzenden naar een emailadres van de redactie, zie de colofon.
Hebt u een interessant onderwerp laat het ons weten.
Met elkaar kunnen we er wellicht een interessant of lezenswaardig stukje van maken.

Ledenadministratie

In de afgelopen periode zijn ons de volgende leden ontvallen:

Mw. H.G. Norde-Vruggink
Mw. J. Oonk-Arfman

Oude werktuigen

De kasclub kwam op de eerste dinsdag van de zomermaanden weer bij elkaar.
Alles werd iedere keer weer stofvrij en netjes gemaakt.
Mede door de wintersluiting van de Cactus Oase en de corona maatregelen komen we pas eind januari weer bij elkaar.

Groeten van Dik.

De geschiedenis van de Reurlese klompenfabriek "Swift"

In de negentiende en begin twintigste eeuw hadden veel mensen op de arme gronden in de Achterhoek nevenwerkzaamheden. Verschillende landbouwers waren tevens klompenmaker of wever. Uit deze huisnijverheid is de textielindustrie in Twente en Oost Achterhoek ontstaan. In 1811 waren er in Ruurlo vijf wevers en één klompenmaker in het dorp. In het buitengebied waren er die tijd 11 wevers en twee klompenmakers. De klompenmakers hebben de wevers overleefd.

Geke Florijn

Als ex-klompdanser bij de Achterhookse Folkloredansers was ik nieuwsgierig naar het verhaal achter de Reurlese klompenfabriek. Aan de keukentafel van Herman en Hendrika Liestro werden aan de hand van foto's herinneringen opgehaald. Achterneef Jan Liestro gaf aanvullingen vanuit het oude archief.

De bakermat van klompenfabriek "Swift"

"Mijn opa was Reind Liestro" vertelt Herman. Deze Reind Liestro, 29 jaar oud en getrouwd met Hendrika Klein Bleumink, kocht volgens een akte van december 1884 "huis en erf in de Gemeente Ruurlo, aan de Winterterswijkschenweg, sectie B, nr. 1902." (nu Groenloseweg 42)

In een schuur achter zijn huis oefende hij zijn beroep als klompenmaker. De productie lag op vijf tot zes klompen per dag.

Klompenmaker en tapper

In 1887 kreeg hij toestemming van het gemeentebestuur om bier en sterke drank te verkopen vanuit zijn woonkamer en keuken. Hiervoor moest hij jaarlijks een bedrag van 15 gulden betalen aan de gemeente Ruurlo als vergunningsrecht.

Het café heette toen "In de Jager."

Vanaf toen werd hij in de aktes van de burgerlijke stand "tapper" genoemd. (Tapper: iemand die bierglazen vult vanuit een biervat met behulp van een biertap).

Het was eigenlijk zijn echtgenote die tapperster was.

De machine doet zijn intrede

Herman Liestro bij de uitholmachine

Lag de productie bij de handmatig gemaakte klompen op vijf tot zes paar klompen, dit veranderde toen het bedrijf werd overgenomen door zoon Johan Lievestro. Het toeval wilde dat de vleesfabriek Poesse in Vorden door de eerste wereldoorlog stil kwam te liggen. Deze fabriek ging toen onder de naam "Swift" machinaal klompen maken. Johan Lievestro en klompenmaker J.W. Rijkenburg zagen wel wat in de machinale klompenmakerij. Zij gingen in de leer bij Poesse en toen dit bedrijf in 1919 weer overging naar de vleesverwerking en -export, werden de machines en de merknaam overgenomen en overgebracht naar Ruurlo. En in 1920 werden de eerste klompen machinaal vervaardigd. (Vanwege een verschil in het zakelijk inzicht gingen de heren later uit elkaar en bleef Johan de fabriek leiden). De productie ging omhoog naar circa 200 paar per dag. Het afwerken (schuren) gebeurde nog wel met de hand door de fijnwerkers. Het verven en lakken bleef ook handwerk.

Het verven en lakken gebeurde met de hand door Doris Kasteel

De nieuwe fabriek

Door de nieuwe machines werd de productie flink opgeschroefd en groeide het bedrijf uit zijn jasje. In 1927 werd een nieuwe fabriek in gebruik genomen aan de Groenloseweg hoek Hessenweg. Ook werd er een nieuwe woning bij gebouwd, het geboortehuis van Herman Lievestro. Na het in gebruik nemen van dit nieuwe gebouw kwam de fabriek tot volle bloei en groeide uit tot een bedrijf met 33 werknemers. De machines werden aangedreven door een elektromotor. "Door de hele fabriek zag je banden lopen die de

verschillende machines aandreven" vertelt Herman. "Het was lawaaiig en gehoorbescherming was er toen niet. Maar het functioneerde prima." De werktijden waren van 's morgens half acht tot 's avonds half zes. Op zaterdag werd gewerkt tot half één. De werknemers kwamen uit Ruurlo en de omliggende plaatsen.

Crisis jaren

In het begin van de dertiger jaren kreeg ook Klompenfabriek "Swift" met de crisis te maken. Van uit België werden klompen ingevoerd voor 30 cent terwijl hier de prijs op 50 cent lag. Maar de Belgische klompen bleken niet van goede kwaliteit. Bovendien was er geen verschil tussen de linker en de rechter klomp. Omdat deze zo goedkoop waren, was er veel vraag naar. In 1938 kwam er weer een opleving in de vraag naar kwaliteitsklompen. Het hout voor de klompen werd door de directie zelf op stam uitgezocht. Geschikt hout voor klompen was naast de populier ook de wilg en de iep. In de boterfabriek liep men het liefst op iepen klompen, daar deze het meest waterdicht waren.

De oorlogsjaren

De oorlogsjaren waren ook voor "Swift" moeilijke jaren. Boeren kwamen vaak met eigen hout om daar klompen van te maken. Maar niet alle hout is geschikt om goede klompen van te maken, dus het viel niet mee om hier een redelijk product van te maken. De familie Lievestro kreeg inkwartiering. De voorkamer werd door de Duitsers gevorderd. Zij hadden als taak de Russische krijgsgevangenen, die op de zolder van de fabriek waren ondergebracht, te

bewaken. Waarom deze daar ondergebracht waren is niet bekend. Ze waren niet in de fabriek tewerkgesteld.

Een Engels legervoertuig om de stammen klaar te leggen.

Volgens Herman was er wel eens contact met de Russen. Ze wilden graag tabak. Om bezig te zijn maakten zij van resten hout kleine figuurtjes. Bij de bevrijding waren zowel de krijgsgevangenen als de Duitsers allemaal verdwenen.

Na de oorlog kwam de productie weer op gang. De boomstammen die vroeger met de hand getakeld klaar werden gelegd op een lorrie en op een rail de fabriek in gingen, werden nu met een omgebouwd Engels legervoertuig naar de ingang van de fabriek gebracht.

Einde van een Ruurlose industrie

*Hoek Groenloseweg - Hessenweg.
Het voormalige terrein van de klompenfabriek*

Toch liep na de oorlog de vraag naar klompen, door de opkomst van de laarzen, terug. Naast de gewone klompen werden

er nu ook klomplaarzen gemaakt. (laarzen met een houten zool). Doordat er steeds minder klompen werden gedragen en men geen opvolging voor het bedrijf had werd in 1965 de productie door Herman, zijn vader en hun neven Hendrik en Reind stop gezet. De machines gingen naar Nijhuis in Beltrum. Het bedrijf werd overgenomen door de firma Heijmeijer die er kokosgaren verwerkte tot jute en sisal, wat diende als ruggen voor de vloerbedekking. Later werd dit bedrijf overgenomen door bouwbedrijf Wolsink die de gebouwen van de fabriek afbrak en woningen bouwde aan de Hessenweg. Klompenfabriek "Swift" is altijd een familiebedrijf van de familie Lievestro gebleven. De naam "Swift" heeft nog wel tot problemen geleid, omdat er ook een schoenenfabriek met dezelfde naam was. Deze fabrikant eiste dat de klompenfabriek niet onder dezelfde naam mocht werken. Tijdens de rechtszaak bleek dat de klompenfabriek de naam als eerste al lang had vastgelegd, en bovendien waren het duidelijk verschillende producten, zodat beide firma's de naam mochten gebruiken.

Het Swift strijkje

In de jaren dertig had fabriek zelfs een eigen "strijkje." Hoewel het muzikensemble eigenlijk de naam "Tot nut en genoeg" droeg, werd het al gauw het Swiftstrijkje genoemd. De helft van de muzikanten waren Lievestro's. Ook Herman speelde hierin viool. "Mooie tijden" zegt hij. "Eén keer per jaar werd in een volle zaal bij 'de Keizerskroon' een uitvoering gegeven." Bovendien moesten ze soms op verzoek van gymleraar De Weerd gymnastiekuitvoeringen muzikaal ondersteunen.

Uit dit strijkje is in 1949 de boerenkapel de 'Schaddenstekkers' ontstaan. Dit orkest oefende altijd in het café van de familie Lievestro.

Café Lievestro

Al in 1913 nam Johan Lievestro café "in de Jager" over van zijn vader Reind. Johan bleef klompenmaker en zijn vrouw de tapster. Zij deed dit tot 1959 toen hun zoon Hendrik Lievestro en zijn vrouw Bertha het overnamen. En evenals zijn vader bleef Hendrik klompenmaker en deed Bertha het café. Na enkele verbouwingen werd het in 1962 hotel. In 1979 namen Jan Lievestro en Joke de scepter over. Om verwarring met "Hotel de Jager" aan de Stationsstraat te voorkomen werd de naam veranderd in "hotel café Lievestro"

In 2008 komt na vier generaties Lievestro een eind aan dit etablissement. Omdat uitbreiding niet mogelijk was is het ge-

sloopt. Nu staat er de nieuwe woning op deze historische plek

Swift

De naam 'Swift' is doorgegeven aan de volgende generatie. De naam 'SWIFT' staat nu aan de gevel van kapsalon 'Swift-hairfashion' van Anja Lievestro.

Directie en personeel van klompenfabriek "Swift" Bovenste rij van links naar rechts: Bernard Wielakker, Herman Lievestro, Jan Hietbrink en Jan Lievestro jr. (café). Onderste rij: Jozef Veerink, Hendrik Jan Dijkman, Evert Lusink, Doris Kasteel, Reind Lievestro (oom van Jan Lievestro), Johan Lievestro (opa van Jan Lievestro), Hendrik Lievestro (vader van Jan Lievestro) Albert Lievestro (vader van Herman Lievestro)

Bronnen:

Herman en Jan Lievestro, Bedankt voor de verhalen en foto's.

A.J. van Bremen: "van huisvlijt tot industrie"

Historische vereniging "Old Reurle": "Ruurlo van 1900 tot Berkelland."

www.Oldhengel.nl

John Robert Smith: mysterieuze link tussen Market Garden en Ruurlo

Na de bevrijding in mei 1945 worden op het grondgebied van het Huis te Ruurlo, nabij het koetshuis, enkele geïmproviseerde graven gevonden. Bij een daarvan blijkt het te gaan om John Robert Smith, een 22-jarige parachutist die tijdens operatie Market Garden in de buurt van Arnhem is gedropt. Hij maakte deel uit van het 2de Bataljon van John Frost. Tientallen jaren was het een mysterie hoe een soldaat die betrokken was bij de slag om Arnhem de dood had gevonden op het kasteel in Ruurlo. Inmiddels zijn de contouren van dit tragische verhaal goeddeels in kaart gebracht, al zijn er nog steeds vragen die niet helemaal beantwoord zijn.

Jan Oonk

Foto van de A-compagnie van het 2de Bataljon Parachutisten, genomen in Easton Hall (Lincolnshire) in juni 1944. Fotograaf is Walter Lee uit Grantham.

Tweede rij van boven, elfde van links: Smith.

Tweede rij van onderen, zesde van links: Dennis, negende van links: McDermont en elfde van links: Tatham-Warter.

Van de 102 personen op deze foto zijn er zeker 15 gesneuveld in Arnhem.

Het is de enige foto die op het internet is te vinden waarop John Robert Smit staat afgebeeld (bron: http://www.pegasusarchive.org/arnhem/Photos2/Pic_2ndBattACoy.htm)

Even een korte aanloop om de contouren van het verhaal rond John Robert Smith te schetsen. Het is 7 juni 1944, D-Day, wanneer de geallieerden overgaan tot de al lang geplande invasie van Normandië, om voet aan wal te krijgen op het vasteland van Europa en het Duitse leger terug te dringen. Aanvankelijk verloopt de strijd uitermate moeizaam en bieden de Duitsers hevige tegenstand. Van elders worden Duitse divisies aangevoerd om de geallieerden het hoofd te bieden. Zo wordt eind juni het 2de SS Pantserkorps, bestaande uit de 9de en 10de pantserdivisie, vanuit Rusland terug getrokken om deel te nemen aan de strijd in Normandië. Deze beide divisies zullen we later nog weer tegenkomen in het verhaal.

Opmars stopt

Ondanks de hevige tegenstand die de Duitsers bieden lijkt de strijd begin september echter bijna gestreden. Noord-Frankrijk, inclusief Parijs, en een groot deel van België zijn dan door de geallieerden heroverd. Vanuit Londen deelt koningin Wilhelmina mee dat de bevrijding nabij is, prins Bernhard wordt benoemd tot opperbevelhebber van de Nederlandse Strijdkrachten. Maar de opmars van de Geallieerden stopt echter, vooral omdat de aanvoerroutes voor goederen en materieel steeds langer worden. Om de opmars weer in een stroomversnelling te brengen ontwikkelt de Engelse generaal Montgomery ondertussen het vermetele plan om met behulp van luchtlandingstroepen de bruggen over de grote rivieren te veroveren en daarmee in één klap de weg vrij te maken voor een snelle opmars van de grondtroepen naar het Ruhrgebied.

Opperbevelhebber Eisenhower aarzelt, maar zwicht uiteindelijk voor de Britse druk. Het groene licht voor operatie Market Garden wordt gegeven en vastgesteld op zondag 17 september. De verovering van de Rijnbrug bij Arnhem wordt de taak van de 1ste Britse Airborne Divisie onder leiding van generaal-majoor Robert Urquhart.

Landingen bij Arnhem

Die zondag 17 september begint met een vernietigend bombardement op alle plaatsen waar geallieerde luchtlandingen zullen plaatsvinden. Doel is om het Duitse lucht-doelgeschut langs de aanvliegroute en in de buurt van de landingsplaatsen tot zwijgen te brengen, voordat de luchtarmada de doelgebieden bij Veghel, Grave en Arnhem nadert. Als de luchtvloot die zondag Arnhem bereikt ondervinden ze dan ook vrijwel geen hinder van Duits afweergeschut.

Vanaf kwart voor tien die morgen stijgt de grote invasiemacht op vanaf 24 vliegvelden in Engeland. Eerst de trage gliders en hun sleeptoestellen, daarna de 'pathfinders' en de troepentransporttoestellen. Gliders waren goedkope zweeftoestellen met veel laadruimte die door sleepvliegtuigen werden getrokken en waarmee naast manschappen vooral het materieel (jeeps, lichte tanks en munitie) werd vervoerd.

De 'pathfinders' hadden tot taak de landingsterreinen te markeren voor de gliders en de parachutisten.

Vlak voor 13.00 uur die middag worden de eerste 'pathfinders' gedropt. Dan, kort na 13.00 uur, arriveren de gliders met het materieel en een derde deel van de in totaal bijna 5200 manschappen. Van de in totaal 320 gliders verongelukken er 36 bij de landing, waarbij de eerste manschappen om het leven komen en een deel van de jeeps verloren gaat.

Vanaf 13.50 uur springen de eerste parachutisten uit in totaal 145 Dakota C-47 troepentransportvliegtuigen. Daaronder de drie bataljons die op moeten rukken naar de brug bij Arnhem. Een kwartier later is de hele landing voltooid.

In één van deze C-47's moet zich John Robert Smith hebben bevonden, samen met 17 of 18 andere manschappen van de A-Compagnie.

De A-Compagnie, onder leiding van de kleurrijke majoor Digby Tatham-Warter, was een van de vier compagnieën die samen het 2de Bataljon van luitenant-kolonel Frost vormden. Dit bataljon heeft de opdracht om langs de noordelijke Rijnsoever

op te rukken naar de verkeersbrug over de Rijn bij Arnhem. De twee andere bataljons krijgen andere routes toegewezen. Een compagnie telt zo'n 120 manschappen, het totale bataljon dus circa 450. Binnen de A-Compagnie maakt Smith deel uit van het 3de peloton onder leiding van luitenant A.J. McDermont.

Volgens onderzoeker Bob Hilton (voorheen werkzaam bij het Airborne Force Museum in Duxford (GB)) werden het 2de en 3de Bataljon vanaf het vliegveld Saltby, 5 km ten zuiden van Grantham in Lincolnshire, naar Arnhem gevlogen door Dakota C-47's van 314th Troop Carrier Group, een speciale transporteenheid die onderdeel is van United States Army Air Force, de Amerikaanse luchtmacht. Het 2de Bataljon was gelegerd in verschillende onderkomens in de buurt van het vliegveld in Saltby.

De A-Compagnie was bijvoorbeeld ondergebracht in Easton Hall en het hoofdkwartier in Stoke Rochford Hall.

314th Troop Carrier Group vliegt die dag met 69 Dakota C-47's richting Arnhem en dropt meer dan 1100 parachutisten op landingszone 'X' (de Renkumse Heide, tussen Renkum en Wolfheze).

Problemen met parachute

De C-47's die manschappen vervoeren voor de strijd rond Arnhem en Nijmegen, verlaten Engeland via het controlepunt Aldeburgh en vliegen dan via de noordelijke route naar het tweede verzamelpunt boven Vught). Vandaar gaat het noordwaarts richting de landingsterreinen tussen Heesum en Wolfheze (de Renkumse Heide) en ten noorden van Wolfheze.

De vliegtuigen die troepen vervoeren voor de verovering van bruggen in het traject tussen Eindhoven en Nijmegen volgen een zuidelijker route

Het 2de Bataljon heeft de Renkumse Heide als landingsterrein. Zoals eerder vermeld worden de droppingszones bereikt ergens tussen 13.53 en 14.08 uur. Bij het verlaten van het vliegtuig gaat het echter volledig mis voor John Robert Smith. In de vijfde druk van de Roll of Honour uit 2011 wordt voor het eerst het volgende vermeld:

'Pte Smith got entangled with his static line and rifle attachment on reaching the door of his aircraft. He thereby caused considerable delay, and this took the plane off the DZ before the private jumped. He was never seen again. FB near the coach-house of Ruurlo Castle, Ruurlo'.

In het rapport van het troepentransport van 314th Troop Carrier Group (het Troop Carrier Report) is inderdaad een opmerking te vinden over 'one A/C made a second pass for one paratrooper'. Bij die paratrooper zou het dus om Smith kunnen gaan, al staat dat niet onomstotelijk vast.

De static line van Smith (de lijn die aan het vliegtuig vastzit en ervoor zorgt dat de parachute zich opent na de sprong) is dus verstrikt geraakt in zijn bepakking. Daardoor heeft hij behoorlijke vertraging (considerable delay) opgelopen voordat hij kon springen en het vliegtuig is dan inmiddels buiten de landingszone terecht gekomen.

Deze informatie over Smith is gebaseerd op een brief van zijn sectiecommandant, sergeant R. Dennis, daterend uit november 1945. Dat schrijven bevindt zich in een van de vele 'Casualty Files' in the National Archives in Engeland en die zijn pas zo rond 2005 vrijgegeven voor historisch onderzoek. Vandaar dat deze informatie pas in editie 2009 van de Roll of Honour is vermeld.

Bij de Canadese Begraafplaats in Holten, waar Smith begraven ligt, is de informatie van Dennis als volgt vertaald: "Smith raakte verward in de koorden van zijn parachute en zijn geweer en had daardoor moeite om de vliegtuigdeur op tijd te bereiken en veroorzaakte daardoor een behoorlijke vertraging met gevolg dat hij later sprong dan was gepland. Ik vroeg de piloot om nog een keer een draai te maken wat hij deed maar ik heb Pte Smith daarna nooit meer teruggezien."

Door de opgelopen vertraging was het vliegtuig dus buiten de landingszone terecht gekomen, vandaar de vraag van Dennis aan de piloot om nog een draai te maken. Hier moet het ergens mis zijn gegaan. Of de piloot is er niet in geslaagd om weer in de buurt van de landingszone terecht te komen of Smith heeft niet het ge-

duld op kunnen brengen om daarop te wachten. Hij komt in ieder geval terecht in een gebied dat door de Duitsers wordt gecontroleerd.

9de en 10de SS Pantserdivisie

'Considerable delay' is een rekbaar begrip, vandaar dat moeilijk is in te schatten waar Smith moet zijn neergekomen. Een minuut oponthoud betekent, bij een gematigde snelheid van het vliegtuig rond 180 km/uur, dat hij toch al meer dan 3 km ten noorden van het landingsterrein was beland. In dat gebied zijn op dat moment restanten van de eerder genoemde 9de SS Pantserdivisie gelegerd, meer specifiek de Kampfgruppe 'Spindler' onder bevel van Sturmbannführer (luitenant-kolonel) Ludwig Spindler.

Zoals eerder vermeld zijn de 9de SS Pantserdivisie (Hohenstaufen) en 10de SS Pantserdivisie (Frundsberg) eind juni 1944 naar Normandië gedirigeerd om daar de opmars van de geallieerden te stoppen. Sindsdien zijn ze voortdurend betrokken geweest bij gevechten en hebben zwaar te lijden gehad van bombardementen. Op 21 augustus is de situatie onhoudbaar geworden en trekken beide divisies zich via Noord-Frankrijk en België naar het noorden terug, voortdurend bestookt door geallieerde bommenwerpers. Op 2 september bereiken ze de omgeving van Maastricht. Daar krijgen ze op 4 september het bevel om zich terug te trekken uit de strijd om op krachten te komen en opnieuw te worden uitgerust met materieel en manschappen. Daarvoor is het gebied ten noorden van Arnhem uitgekozen, omdat dit een rustige regio is op gepaste afstand van het front.

Op 7 september arriveren de gehavende divisies op hun bestemming, waarbij de 9de Pantserdivisie uitwaaiert over de Veluwe en de 10de SS Pantserdivisie neerstrijkt in de Achterhoek, tot aan Diepenheim en Deventer. Luitenant-kolonel Walter Harzer, bevelvoerder van de 9de Pantserdivisie, vestigt zijn hoofdkwartier in Beekbergen, generaal-majoor Heinz Harmel van de 10de Pantserdivisie neemt met zijn staf zijn intrek in Huis te Ruurlo. Daar wordt ook het merendeel van de inlichtingendienst ondergebracht.

Zijn plaatsvervanger Obersturmbannführer Otto Paetch laat zijn oog vallen op kasteel de Wiersse. Luitenant-generaal Wilhelm Bittrich, die als bevelhebber van het 2de SS Pantserkorps het commando voert over beide pantserdivisies, vestigt zich op kasteel Slangenburg.

Als ze in de Achterhoek arriveren omvat de 10de SS Pantserdivisie minder dan 3.500 manschappen, ruwweg een derde van de oorspronkelijke omvang. Velen zijn bij de gevechten en bombardementen in Normandië en tijdens de terugtocht richting Maastricht gesneuveld of gewond geraakt. Daarnaast heeft Harmel op weg naar de Achterhoek onderdelen aan andere divisies af moeten staan. Voor het materieel geldt een vergelijkbaar verlies. Bij de 9de SS Pantserdivisie waren de cijfers iets minder dramatisch, maar ook daar was de gevechtswaarde ongeveer gehalveerd.

In vergelijking met de relatief licht bewapende geallieerde luchtlandingstroepen (al het materieel moest daar immers per lucht vervoerd worden) was deze gevechtskracht echter nog altijd superieur.

Huis te Ruurlo

Het gebied ten noorden/noordwesten van Arnhem, waar John Robert Smith ergens moet zijn neergekomen, zou dus normaliter in handen zijn geweest van de 9de Pantserdivisie, de 10de Pantserdivisie zou men oostelijker verwachten. Onderzoek heeft echter aangetoond dat daar ten noorden van Arnhem de scheidslijn niet erg strikt getrokken was en dat hier ook eenheden van de 10de Pantserdivisie neergestreken waren. Het is daarom waarschijnlijk dat Smith in handen is gevallen van een van deze eenheden van de 10de Pantserdivisie en om die reden met spoed is afgevoerd naar Ruurlo, waar de inlichtingendienst was gevestigd. Met name de eerste uren hadden de Duitsers nauwelijks enig idee van wat de bedoeling van de geallieerde invasie was en hadden grote behoefte aan informatie.

Overigens werd het hoofdkwartier van de 10de Pantserdivisie in de loop van 17 september naar Velp verplaatst, dicht bij de plaats waar de strijd zich afspeelde. Wel

bleven er ondersteunende afdelingen achter op Huis te Ruurlo en dat gold ook voor Smith.

Hoe John Robert Smith op het kasteel in Ruurlo om het leven is gekomen is nog een raadsel. Mogelijk aan verwondingen die hij heeft opgelopen, zoals men bij de Canadese Begraafplaats in Holten vermoedt. Bij de Bergings- en Identificatie Dienst van de Koninklijke Landmacht wordt daaraan getwijfeld, omdat hij in dat geval wel naar een hospitaal zou zijn gebracht. Het meest waarschijnlijk lijkt dat hij door de Duitsers is doodgeschoten, toen hij niet meer van waarde was voor de inlichtingendienst. Mogelijk zou er sprake geweest kunnen zijn van een vluchtpoging.

Er blijven dus nog altijd vraagtekens bestaan. Navraag bij de Commonwealth War Graves Commission heeft op dat punt geen informatie opgeleverd. "We have no details regarding Smith's circumstances of death and there isn't an exhumation report for his grave." Het opgravingsrapport waaruit iets over de mogelijke doodsoorzaak zou kunnen worden afgeleid is dus verloren gegaan.

Zelfs over het tijdstip van overlijden zijn de bronnen niet eensgezind. Volgens zijn grafsteen is hij overleden op 18 september 1944 in Ruurlo, in een 'overzicht van graven van omgekomen militairen' in het gemeentearchief van Ruurlo wordt 20 september 1944 genoemd als datum van overlijden.

Begraven in Holten

Na de oorlog wordt Smith aanvankelijk herbegraven op de Algemene Begraafplaats in Ruurlo. In 1946 (rond eind april/begin mei) krijgt hij een definitief graf op de Canadese Begraafplaats in Holten (grafnr. 4-B-4). In eerste instantie wekt het enige verbazing dat hij niet op het Airborne ereveld in Oosterbeek begraven bij zijn strijdmakkers, maar er is wel een verklaring voor. Bij het Huis te Ruurlo zijn aan het eind van de oorlog namelijk ook twee Engelse militairen (Ernest F.W. Bake en Edward C. Nicolas van het 4^e bataljon Somerset Light Infantry) en een Canadese militair (Clarence W. Lorensen van het 29th Armed Reconnaissance Regiment) begraven.

In dit geval nabij de oranjerie. De beide Engelse militairen zijn op 1 april 1945 omgekomen bij de bevrijding van Ruurlo, Lorensen is op 2 april 1945 doodgeschoten door een Duitse sluipschutter bij het Twentekanaal en tijdelijk bij Huis te Ruurlo begraven. Toen de Canadezen na de oorlog hun omgekomen militairen overbrachten naar Holten hebben ze ook Smith, Bake en Nicolas daar herbegraven. Om die reden liggen er wel meer niet-Canadezen begraven in Holten.

John Robert Smith werd geboren op 26 mei 1922 en was dus 22 jaar oud toen hij stierf. Hij was een zoon van John Robert en Violet Smith en getrouwd met Florence. Het echtpaar woonde in Grantham. Smith nam in 1941 dienst bij de Durham Light Infantry en meldde zich in 1943 als vrijwilliger bij de Airborne Forces (de luchtstrijdkrachten). In juli 1943 volgde hij een opleiding tot parachutist op het RAF-vliegveld Ringway. Na voltooiing van die opleiding werd hij ingedeeld bij het 2de Bataljon Parachutisten.

Het graf van John Robert Smith op de Canadese Begraafplaats in Holten, grafnr. 4-B-4

SARA 0545
inv. n. 982

9170

7e Juni 1946

Gegevens begraven
militairen

Naar aanleiding van Uw schrijven dd. 3 Juni, doe ik U
onderstaand zoo volledig mogelijk de gevraagde gegevens teekenen.
Geallieerde Militairen

1. Op de Algemeene Begraafplaats te Ruurlo ligt begraven:
Pilot Officer C.V. Soderstrom, R.C.A.F. J 90388, gevallen 17 Juni 1944.
2. Op 1 April 1945 sneuvelde P. te Harrison en werd door de geallieerden
begraven op het terrein van D.J. Arman N 16. Verdere gegevens ont-
breken. Het stoffelijk overschot van betrokkene is eenige weken gele-
den door geallieerde instanties opgegraven en naar elders overgebracht.
3. Bij het Koetsiershuis van Huize Ruurlo werd door de Duitschers begraven
Smith, John Robert, geboren 26 Mei 1922, overleden 20 September 1944.
Betrokkene is door de Duitschers als krijgsgevangene naar hier mee-
genomen, waarschijnlijk uit het gebied van Arnhem. Ook zijn stoffelijk
overschot werd door geallieerde instanties opgegraven en naar elders
overgebracht. Volgens een Amerikaansche Research Unit zou hij
Canadees zijn.
4. Op 1 April 1945 sneuvelden bij de bevrijding van deze gemeente:
a. T.P.R.C.W. Lorensen (S.A.V.)
b. P.E. Michells, no. 14781873, rang E.F.W.
c. P. te Bate no. 1740917, rang E.F.W.
Unit 4 Somerset.
Zij werden bij de orangerie van Huize Ruurlo begraven en evenals
de eerder genoemden, eenige weken geleden door geallieerde instanties
opgegraven en naar elders overgebracht.
5. Op de R.K. begraafplaats te Achter-Zieuwent, gemeente Ruurlo liggen
begraven de volgende leden van de R.A.F.:
a. Sgt. E. Crawford, gevallen 19 September 1940
b. Sgt. R.C. Dawson, no. 637484, gevallen 19 September 1940
c. Pilot O.P.B. Eldridge, no. 41912, gevallen 19 September 1940
d. Sgt. V.G. Cowley, no. 580883, gevallen 25 Juli 1942.

Duitsche Militairen

3. Bij het Koetsiershuis van Huize Ruurlo werd door de Duitschers begraven
Smith, John Robert, geboren 26 Mei 1922, overleden 20 September 1944.
Betrokkene is door de Duitschers als krijgsgevangene naar hier mee-
genomen, waarschijnlijk uit het gebied van Arnhem. Ook zijn stoffelijk
overschot werd door geallieerde instanties opgegraven en naar elders
overgebracht. Volgens een Amerikaansche Research Unit zou hij
Canadees zijn.

Het overzicht van begraven militairen in Ruurlo, op 7 juni 1946 opgesteld door de gemeen-
te. In dit overzicht wordt ook John Robert Smith genoemd

Bronnen:

www.pegasusarchive.org/arnhem

www.marketgarden.com

<https://paradata.org.uk/people/john-r-smith>

Canadese Begraafplaats in Holten

Airborne Museum in Oosterbeek

Een brug te ver, Cornelius Ryan (Van Holkema & Warendorf, Bussum, 1974)

Bob Hilton

Een koning op de vlucht

De hoofdpersoon in het volgende verhaal heeft slechts kort in Ruurlo vertoefd en weinig Ruurloërs zullen zijn naam herkennen. Toch heeft hij een blijvende herinnering achtergelaten. Want waarom wordt een van de kamers van Huize Ruurlo de Corsicakamer genoemd?

Rina Florijn

Kopergravure uit de biografie van Andries van Buysen, 1737.

Voor het volgende verhaal in de Reurle geschiedenis gaan we op stap naar, u raadt het al, Corsica. Daar komt na eeuwen van oorlogen en onderdrukking, met de Vrede van Cateau-Cambrésis in 1559,

eindelijk rust op het eiland. Met het ondertekenen van de vrede doet Frankrijk afstand van het eiland Corsica dat vanaf dan onder het bestuur van de republiek Genua komt te staan, een bondgenoot van Spanje. De Corsicanen worden echter flink onderdrukt door Genua en gaan gebukt onder zware belastingen en corruptie. Er ontstaat al snel een tweedeling op het eiland: de Genuezen verblijven in hun bolwerken van wachttorens en de Corsicanen verschuilen zich in de bergen. Ook vertrekken steeds meer Corsicanen naar het buitenland, op zoek naar manieren om definitief van buitenlandse overheersing af te komen.

In Genua meent zo'n groep Corsicaanse rebellen de oplossing te hebben gevonden in de persoon van Theodor von Neuhoff. Von Neuhoff, geboren in Keulen als zoon van een Westfaalse edelman, dient in zijn jeugd als page van prinses Palatine, de schoonzus vaneen voorliefde voor intriges. Hij dient in zowel het Franse als het Zwitserse leger en vertrekt daarna naar Spanje om te trouwen en te werken als dubbelspion. Maar het avontuur lonkt en Theodor verlaat zijn vrouw om weer op reis te gaan. In Genua ontmoet hij een groep Corsicaanse rebellen. Overtuigd van zijn eigen politieke vaardigheden stemt hij toe om de Corsicanen te bevrijden in ruil voor de Corsicaanse troon. Zo gezegd zo gedaan.

In maart 1736 landen Theodor en zijn troepen op Corsica met een scheepslading wapens en munitie voor de Corsicaanse vrijheidsstrijders en als dank wordt hij in april tot koning Theodor I gekroond.

Deze kroning wordt door Willy Heitling als volgt beschreven: "Zijn onderdanen hadden hem gekozen, en onder klokgelui en fanfares hadden de Corsicanen hem eigenhandig de kroon op het hoofd gedrukt. Dat was overigens geen gouden kroon want zoveel geld hadden de Corsicanen niet bij elkaar kunnen krijgen. Zij hadden een kroon gefabriceerd van eikebladeren en die drukten zij koning Theodor op de slapen." Hiermee hopen de leiders van de opstand alle Corsicanen te verenigen. Op de dag van de kroning wordt ook kapitein Wichmanshausen berecht wegens verraad. Hij heeft, in opdracht van Genua, aan boord van het koningsschip geprobeerd de nieuwe koning op te blazen door diens voorraad buskruit in brand te steken.

Het zijn dus roerige tijden voor de nieuwe koning. Theodor probeert de Corsicaanse opstand voort te zetten en doet een poging de onder Genues bestuurd staande steden Porto-Vecchio en Sartène te veroveren. Verder laat Theodor zich door een lijfwacht omringen en stelt hij een ridderorde in. Helaas voor Theodor krijgt Genua hulp van Frankrijk en in november 1736, als het geld op is, zegt Theodor "Tot ziens!" tegen zijn onderdanen en verlaat Corsica om in het buitenland hulp te vragen. Genua verklaart hem vogelvrij. Theodor trekt in Italië van stad naar stad maar krijgt telkens nul op het rekest. Hij gaat naar Frankrijk maar in Parijs wordt er door de Genuezen een aanslag op hem gepleegd waarna de Fransen Theodor vriendelijk doch dringend verzoeken Frankrijk te verlaten.

Via Londen, Den Haag en een paar dagen in Zeeland belandt Theodor uiteindelijk in Amsterdam. Daar wordt hij door een schuldeiser herkend die hem laat gijzelen. Schuldeisers uit Engeland en Hamburg weten Theodor dan ook te vinden en er volgt een rechtszaak. Het loopt met een sissier af: Theodor komt vrij omdat vrien-

den hem te hulp schieten. Zij betalen f 10.000,- (+/- € 116.000,-) en stellen zo de schuldeisers tevreden. Ondertussen heeft zich een dusdanige menigte bij de rechtbank verzameld dat Theodor het pand via de achterdeur moet verlaten. Hij verlaat Amsterdam en vlucht naar Gelderland, waar hij eerst enige tijd verblijft op Huis Onstein in Vorden. Later neemt hij zijn intrek bij een verre nicht van hem die op Huize Ruurlo woont.

In tegenstelling tot de huidige bezoekers van Huize Ruurlo zal Theodor weinig hebben genoten van de mooie omgeving.

Verbitterd en achtervolgd door schuldeisers slaat Theodor (volgens de overlevering) op Huize Ruurlo in een vlaag van woede een van zijn bedienden dood.

Hij wordt hiervoor niet gestraft maar men zal allicht opgelucht zijn geweest als Theodor weer vertrekt.

In de daaropvolgende jaren zal Theodor nog een paar keer proberen om terug te keren naar Corsica maar heeft hierbij weinig succes. Na de laatste poging belandt hij in Londen waar schuldeisers hem al staan op te wachten. In 1749 wordt hij in Londen wederom gegijzeld door schuldeisers die hopen dat Theodors rijke vrienden hem wel zullen helpen maar deze laten hem zes jaar in de cel zitten. Om van de schulden te worden verlost en te worden vrijgelaten, moet de koning afstand doen van het enige bezit dat hij nog heeft, het eiland Corsica. Pas in 1756 wordt hij Theodor vrijgelaten en hij sterft nog geen jaar later, helemaal berooid, op een zolderkamertje in de Londense wijk Soho. Ter nagedachtenis is daar nog steeds een gedenkplaat te vinden.

Bronnen:

Het Centrum, 23 maart 1923

Graafschapbode, 19 februari 1915

History of Corsica,

https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Corsica

Oprechte Haarlemsche Courant, nr. 45, 11 november 1738

Willy H. Heitling, De Achterhoek

Het leven in Ruurlo 100 jaar geleden (8)

De erbarmelijke situatie waarin veel arbeiders in ons land vroeger moesten leven, was in de loop van de jaren geleidelijk wel wat verbeterd. Bijvoorbeeld door betere behuizing, betere hygiëne en betere lonen. Maar de sociale verschillen bleven groot. Arbeiders organiseerden zich in vakbonden en politieke partijen, en eisten betere werkomstandigheden en een gelijke behandeling. Als we tegen deze achtergrond luisteren naar de discussies binnen de gemeenteraad van Ruurlo, proeven we daar eind 1920 ook wel iets van deze sociale tegenstellingen. Verder aandacht voor de overtredingen en ongelukken die plaatsvonden en nog wat varia.

Herman Meerbeek

Arbeiders

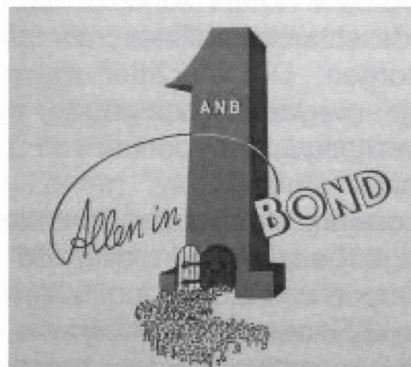
12 oktober Uit het raadsverslag: "Van den Alg. Ned. Bouwvakarbeidersbond was een verzoek ontvangen om steun te verlenen aan de Werkloosheidskassen. De voorzitter wijst er op, dat de Raad reeds vroeger besloot hieraan niet deel te nemen. B. en W. stellen daarom voor weder afwijzend te beschikken, in de hoop dat dit thans de laatste maal zal zijn. De heer Esselenbroek gaat hierin mee en meent dat het platteland niet met de steden vergeleken kan worden. Het is maar steeds hoger loonen enz., maar er moet eenmaal een grens zijn. De heer Koster antwoordt, dat dit het gevolg is van het steeds opdrijven van de kosten van het levensonderhoud. Het loon van arbeiders moet hier toch gelijken tred mee houden. Den heer A.J. Rijkenburg komt het voor dat het menscheijk karakter door al die dingen er niet beter op wordt. Spr. noemt het een fout, dat metselaars geen ander werk, b.v. houthakken willen doen. De heer Koster zegt, dat dit te begrijpen is, men wil andere menschen het brood niet uit den mond stooten. Z.i. zal de werkloosheid groter worden, in plaats van minder. De heer Paalder vindt dat er veel goeds zit in wat de heer Koster wil, maar meent dat men toch voorzichtig moet zijn, omdat behalve de bouwvakar-

beiders ook andere werklieden zullen trachten te teren op de gemeenschap.

De heer J.W. Rijkenburg ziet in de werkloosheidskassen feitelijk meer voordeel voor de patroons dan voor de arbeiders zelf. De kassen zullen echter maken dat zich hoe langer hoe meer arbeiders zullen organiseeren. Men maakt dan van een arbeider een machine. De heer Koster brengt in het midden, dat de arbeiders er ook aan bij betalen.

Een mensch is de arbeider nog nooit geweest. Nu zij ietwat menschwaardig bestaan krijgen, beginnen de arbeiders mee te praten. De heer A.J. Rijkenburg vraagt den heer Koster of de plattelandarbeiders geen menschwaardig bestaan hebben.

In vele gevallen kunnen de boeren niet tegen de arbeiders opwegen. De voorzitter merkte op, dat men het over deze kwestie toch niet eens wordt en sluit de discussie."

Alg. Ned. Bouwvakarbeidersbond (Wikipedia)

14 december Uit het raadsverslag: "Ingekomen een adres van de afd. Ruurlo van den Alg. Bond van Politie-personeel in Nederland, waarin verzocht wordt de veldwachters wegens stijging der levensmiddelen een uitkeering van f 200 te geven als voorschot op hun salaris. (...) B. en W. stelden voor op het adres afwijzend te beschikken. (...) De voorzitter was echter vast overtuigd, dat het voor de veldwachters op het oogenblik een heel moeilijke tijd is, en dat voor het noodzakelijk levensonderhoud meer noodig is dan de tegenwoordige verdiensten zijn. B. en W. stellen daarom voor aan de veldwachters over 1920 nog een duurtetoeslag te geven van f 100. De heer Koster was voor aanhouding dezer zaak tot de begroting. Het kwam hem voor, dat wanneer de politie het noodig heeft, dit voor de arbeiders ook het geval is. Het verschil in salaris bedraagt plm. f 800, terwijl de arbeiders nog niets hebben gevraagd. De voorzitter antwoordde, dat wanneer men het op die manier zou aanpakken, de gemeente-financiën een ruïne zouden worden. Bij de begroting zullen B. en W. voorstellen doen voor de arbeiders. (...) De vergelijking van den heer Koster ging volgens de heer Paalder niet op, de politie heeft heel wat meer verantwoordelijk werk dan de arbeiders. (...) De heer Koster betoogde, dat de arbeidersgezinnen op het moment nog heel wat te worstelen hebben om er door te komen. Van prijsvermindering der artikelen is hier nog niets te merken."

"Ingekomen een schrijven van de school-schoonmaakster, vrouw Jongerman, om haar beloning van f 100 per jaar met f 25 te verhoogen. B. en W. stelden voor f 12,50 meer te geven, ingaande 1 Jan. 1921. De heer Koster vond dit niet te veel, omdat de schoonmaakster voor alles zelf moet zorgen. De voorzitter antwoordde, dat de jaarwedde het vorige jaar nog met f 20 is verhoogd. Het voorstel van B. en W. werd aangenomen."

17 december Uit het raadsverslag: "Na langdurige besprekingen over de loonen der gemeentearbeiders en wegwerkers, waarbij de Raad van meening was, dat de arbeiders moesten worden betaald naar

gelang hunner werkkraft, werden de jaarwedden als volgt vastgesteld: Dijkman f 850, Aagten f 800, Hilhorst f 650, G. Woelsink en A. Goldewiek ieder f 350 (de twee laatsten werken slechts 3 dagen op den weg). (...) Het aantal vrije dagen werd gesteld op 14 per jaar, waarop de benodigde dagen voor marktbezoek enz. in mindering zullen worden gebracht. Tijdens de discussie deed de heer Koster een voorstel om de jaarwedde van de goede arbeiders op f 1000 te stellen, doch vond hierin geen steun."

19 november "RUURLO, 17 nov. Hedenmiddag waren arbeiders der Heidemaatschappij in de Laan aan het snoeien der groote eikenboomen. Hierbij gingen ze nogal gemoedelijk te werk, door namelijk groote dikke takken af te zagen, om deze dan zoo maar naar beneden te laten vallen, zoodat ze met kracht op de draden van het electriche net ploften en daardoor heel wat schade aan de leidingen toebrachten, waardoor het geheele electriche bedrijf stilstond."

Laan vanaf het dorp (Archief Old Reurle)

Verschillende neringdoenden, die met electriche kracht werken, werden hiervan de dupe. Toen de arbeiders hierop attent werden gemaakt, riep één van hen nog boven uit den boom, dat de menschen voor vanavond hun petroleumlamp maar vast moesten opzoeken. Daar dit alles best had kunnen geschieden zonder de draden zoo te beschadigen, vragen we ons af, of de schade, berokkend door zulk een moedwillig te werk gaan van arbeiders der Heide-Maatschappij, ook niet door die maatschappij dient te worden vergoed.

En niet alleen de schade aan de leidingsdraden doch ook de schade voor de bedrijven, welke nu moesten stilliggen, terwijl het werkvolk daar toch evengoed moet worden betaald. Het is te hopen dat de politie termen vindt om hierover procesverbaal op te maken. 's Avonds was gelukkig de storing door electriciëns hersteld, zoodat we toch niet de petroleumlampen uit den hoek behoeften te halen."

Overtredingen

12 oktober "RUURLO, 11 Oct. Onlangs is in de Veldhoek alhier een kruitwagen ontvreemd. De kruitwagen was allang in beslag genomen, daar die voor een bagatel was verkocht, doch de dader, een zekere R. K. was nog niet gevat. Thans is het de politie in Gorssel gelukt de hand op hem te leggen en is hij Zaterdag voor onzen burgemeester gebracht waar hij volledig bekende. Hij is tot nadere instructies nu zoolang in het arrestanten lokaal opgesloten."

29 oktober "Woensdag stond te Zutphen terecht de 57-jarige landbouwer G.J. v.d. V. alhier, ter zake dat hij in Oct. 1919 den onbezoldigden veldwachter-jachtopziener G. Jansen, toen deze hem wegens dronkenschap aanhield, met een mes bloedend verwond zou hebben. Bekl. ontkende; van een mes wist hij niets af. Volgens den als getuige à décharge gehoorde maréchaussee Bongers was bekl. niet dronken, wel opgewonden. Eisch f 50 of 50 dagen. Het O. M. meende, dat bekl. wel een beetje geprikkeld werd door het al te ijverig optreden van den veldwachter. De verdediger jhr. mr. C. C. de Jonge, betoogde, dat het hier een wraakneming gold van den jachtopziener J. tegen bekl. Deze was niet dronken en toch heeft J. hem gebonden en den heelen nacht in een hok opgesloten. Thans is aan J. de penning ontnomen, wat ook niet voor zijn betrouwbaarheid pleit. Volgens pl. is J. schandelijk opgetreden. Het bewijs tegen bekl. achtte pl. zeer zwak en hij pleitte voor een voorwaardelijke straf. Uitspraak over 14 dagen."

26 november "RUURLO, 25 Nov. Door de politie is dezer dagen zwerfende aange troffen een Deutsche jongen. Daar hij gee-

ne papieren bij zich had, werd hij zoolang in het arrestantenlokaal opgesloten om den volgenden dag naar Enschede en zoo over de grens te worden gebracht.

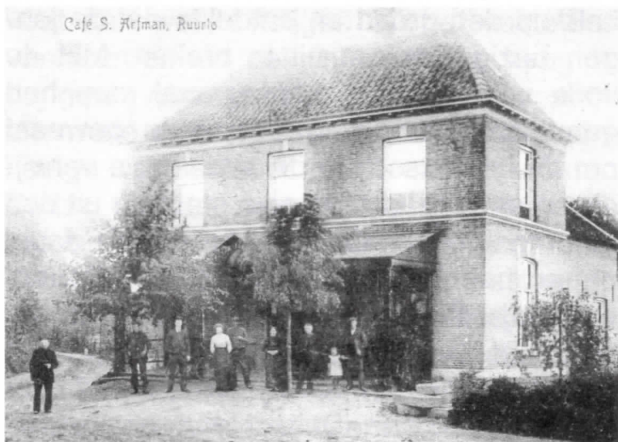
Toen echter 's namiddags naar den jongen werd omgekeken bemerkte de veldwachter kalk op den grond en ontdekte dat de jongen bezig was om uit te breken. Met de vork, waar hij zijn middagmaal mee had genuttigd, was hij druk doende geweest om de kalk tusschen de steenen te verwijderen en hij had al eenige steenen uit den muur gebroken. Daar de politie nu dacht dat er meer achter den jongen zou steken, werd hij scherp verhoord en nu bleek dat men met een jeugdigen booswicht te doen had. Volgens zijn verhaal was hij 17 jaar en had reeds in Duitschland een paard gestolen en dit verkocht. Het geld zou zijn vader hebben opgestreken. Verder had hij in deze streken ook eenige zaken gestolen, waaronder een paar kippen. 's Nachts had hij in eene sloot geslapen, dus om kou schijnt hij niet te geven. De politie is nu in de weer om een en ander te onderzoeken, doch de grens zal hij wel niet worden overgebracht doch zeker wel naar Zutphen. Gelukkig dat de politie nog bijtijds de poging tot uitbraak zag, anders was deze vogel ook al weer gevlogen geweest. Het pleit dan ook niet erg voor de hecht heid van het arrestantenlokaal."

30 november. "Nader vernemen we dat de 17-jarige Deutsche jongen, waarvan in ons vorig nummer werd melding gemaakt, op last van den officier van justitie toch over de grens is gebracht."

Ongelukken

2 november "Maandagmorgen sloeg het paard van den landbouwer Hermans op Nas, gespannen voor een kar waarop H. en zijne vrouw zaten, terwijl de zoon ook juist op de kar wilde springen, door het schrikken voor een trein bij de overweg in de Laan op hol en reed bij het café te Vrugt tegen de waranda aan waardoor het inspan afbrak en het paard daarmede zijn weg vervolgde en bij het café van de wed. Arfman de waranda inliep waar het nogal schade veroorzaakte. H. echter kwam er nog leelijker af daar hij van de kar was

komen te vallen en opgenomen werd met een gebroken been. Dr. Hofstede die spoedig ter plaatse aanwezig was bracht den ongelukkige man in zijn auto naar huis.”

Café Arfman (Archief Old Reurle)

19 november “Voor eenige dagen had de smidsleerling Paalder in de smederij van H. Teger het ongeluk een stuk gloeiend ijzer, dat uit de tang schoot, tegen het hoofd te krijgen. Hierdoor werd hij danig gebrand en ook een oog werd getroffen. Na door dr. Hofstede te zijn verbonden is hij naar het ziekenhuis te Zutphen ter verdere behandeling gebracht. Het is voor den jongen te hopen, dat het oog nog behouden blijft.”

26 november “Woensdagmorgen had de landbouwer Gr. Enzerink op Langenberg het ongeluk in Borculo van de fiets te vallen, doordat zijn been met een pakje dat aan de fiets bungelde bekneld raakte.

Hij kwam daarbij met het hoofd zoodanig op het ijs terecht, dat hij een diepe hoofdwonde kreeg en een winkel moest worden binnengedragen, waarvan hij later door de auto van den heer Avenarius is opgehaald en naar huis gebracht. Gelukkig is de toestand zoo, dat hij nog bij kennis is gebleven en zijn hoofd dus waarschijnlijk niet te veel heeft geleden.”

17 december “RUURLO, 16 Dec. Woensdagmorgen reed mej. B. alhier op de fiets de laan door. Juist kwam de wagen van den heer A. ook de laan in en wilde de weide aldaar indraaien. Mej. B. had hierin zoo gauw geen erg en kwam met den wagen in aanraking, waardoor zij een vrij ern-

stigen val deed. Gelukkig bracht zij het er tamelijk goed af en hoewel pijnlijk kon zij zich zelf nog redden. De fiets had echter een leelijke knauw gekregen.

Diversen

3 december “2 Dec. Dat er voor reclame heel wat geld wordt uitgegeven, konden we hier vandaag weer eens ervaren.

Er liep n.l., als propaganda voor de bekende kwatta-chocolade, een reuzen-soldaat van wel 3 M. hoog door het dorp, met het geweer over den schouder en de ransel op den rug. Deze man-pop was nog door twee personen vergezeld, waarvan de eene een stuk kwatta van reusachtige afmetingen droeg. Dit stelletje bracht hier den dag door. Geen slechte reclame voor de populaire kwatta-reep!”

Reclame Kwatta (Wikipedia)

17 december Uit het raadsverslag: “De voorzitter las een ingekomen schrijven van Dr. Hofstede voor, waarin wordt opgekomen tegen de beschuldiging, blijkens het Raadsverslag in de ‘Zutphensche Crt’ door

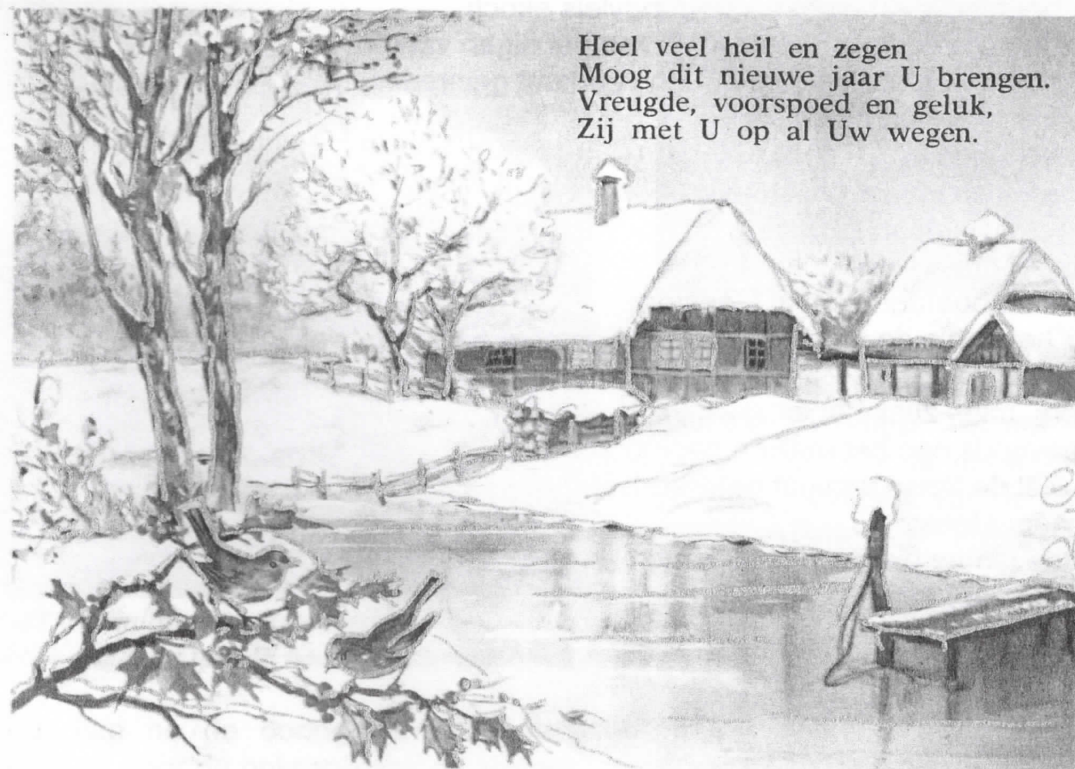
den heer Koster geuit, n.l. dat, wanneer de weg slecht is of de patiënt te ver af woont, de zuster en de dokter niet komen, welke beschuldiging, volgens het schrijven, iederen schijn van waarheid mist, omdat Pasmaan, wien het bedoelde geval betrof, hierover om inlichtingen gevraagd, heeft geantwoord dat hem, iets dergelijks onbekend was als het uur van zijn dood, doch dat hij daarentegen meermalen heeft ondervonden, dat de zuster en de dokter altijd klaar hebben gestaan, wanneer hij hulp noodig had. Aan het slot van het schrijven verzoekt dr. Hofstede, aan den heer Koster zijn beschuldiging, in een openbare vergadering geuit, ook in een openbare vergadering terug te nemen, omdat de goede naam van den dokter en de zuster daardoor is geschaad. De heer Koster verklaarde, dat verleden jaar Pasmaan hierover wel met hem heeft gesproken en gezegd, dat de dokter gevraagd had of de weg slecht was en de dokter in 5 of 6 weken niet bij hem was geweest. (...) De voorzitter betwijfelde of de zaak weer in het reine zal kunnen komen, doch stelde voor, een commissie van 3 raadsleden te benoemen,

welke de kwestie zal onderzoeken en in de eerstvolgende vergadering het resultaat zal mededeelen, waartoe werd besloten. In deze commissie werden aangewezen de heeren A.J. Rijkenbarg, Paalder en Es-selenbroek.

De ondergeteekende C. Koster, Lid van den Raad der gemeente Ruurlo, herroept hierbij hetgeen hij ten nadeele van den Dokter en de Zuster alhier, in de openbare raads verg. van 13 dezer heeft verklaard en betuigt over deze uitlatingen zijn leedwezen.

In de Ruurlosche Courant van 21 december verschijnt vervolgens deze advertentie van de heer Koster.

Bron:
ECAL 0631 Ruurlosche Courant 1914-1941, inv. nr. 8, 4^e kwartaal 1920.

Heel veel heil en zegen
Moog dit nieuwe jaar U brengen.
Vreugde, voorspoed en geluk,
Zij met U op al Uw wegen.

*Gelukkig
Nieuwjaar*

Kasaovend

Hermien Bannink

Kasaovend uut de tied van de wederopbouw.
Den aovend was en is gegotten in tradities.
De traditie van wat ingetogen,
met mensen dee oe leef bunt,
het feest te vieren van het lech in duistere dage.
De dage waren kot.
Het was vrog donker en er was neet zoas noe,
völle nep lech.
Nee toen in 1955, was der een lampe baoven taofel
en het lech van höltjes in de kachel.
In dee jaoren en soms ok noe nog,
atten mensen uut Reurle en omgeving,
pannenkoke met wos.
En ondanks dat ze vake, heel vake pannenkoke atten,
was dat op kasaovend een traditie dee völle edeeld wonnen.

Zo neet in mien familie.
Mie va kwam uut Geestern.
En mien opoe bakken elken monn pannenkoke,
maor neet op kasaovend.
Dan was opa nao de slager in Deepen efietst.
Hee had daar het mooiste, het lekkerste rundvleis ekoch.
Rundvleis was luxe, normaal atten ze vleis van het eigen varken.
Maor op kasaovend was der veur ieder een veerkant gesneden,
lekker gebraoden stuksken rundvleis.
En eigen gekokte pudding,
dee opa met een mes an punten snee.
Nog zee ik ons zo'n vieftien zestien man,
um de taofel in de grote kökkn zitten,
in het wieter kleine boerderieken in Geestern.
De veurkamer heten bie de meesten toen nog grote kökkn.
Dit ter informatie.
Wie mien olders, mien zuske en ik,
waren der 's aovends nao het melken naor to efietst.
Allene dat al, met de fietse van uut het Reurlsebrook,
in het donker naor Geestern.
En dan onder de lampe bie de kachel samen etten.
Mooier kon en kan het neet.

Later nam ik het gebruik met
van een min of meer uitgebreid kasdiner,
naor mien eigen thuus,
het gezin van mien man en ik,

dee bie mien schoonmoder inwoonn.
Ik praote aover rond 1966.

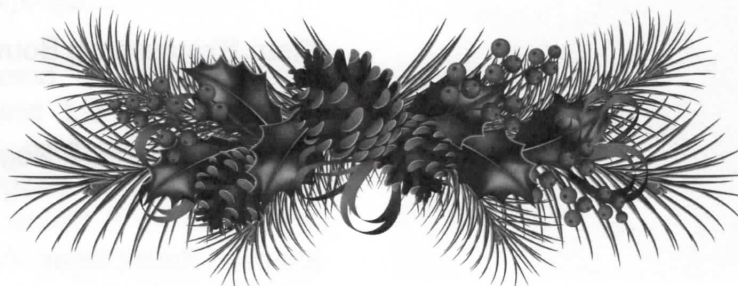
Daor waren weer andere rituelen of gebruiken.
kasaovend zei mien schoonmoder, is deel aovend.
Dan haal ie de mooiste appels en nöt'n uut de kelder.
En deel ie dat en ander lekkers.
Daor heuren ok een leedje bie.

*Deelaovendje, Deelaovendje.
Dan ette wie alles op.
Dan slacht mien va een pekkelhering.
En ie en ie,
dee kriegt de kop.*

Wieter zol mien schoonmoder,
ok alle vee plus de hond en katten wat extra's geven.
Ik wette nog op kasaovend,
zat een magere kater op de putte.
Hee was in meert achter de vrouwkes an 'egaone.
Maor noe het kolder wonn,
had e vaste dach,
laot ik naor het huus gaon waor ik thuis heure.
Kom der maor in, zei moder Dina,
der bunt der al meer as tiene van oe soort,
maor ie kunt der nog wel bie.

Zo hadde wie zo hebbe wie, onze tradities.
Wie geeft dee wel of neet an-epast deur an de volgende generatie.

Op kasaovend, kump mien naogelacht zo'n dertien veertien man,
ok op het lech af.
Het lech van lampen en lempkes.
Wettend op het vuur staot de lekkerste gerechten.
En het geet der neet umme,
dat ie anders neet good te etten hebt.
Maor kasaovend is biezunder.
Deur neet allene de warmte van de kachel,
maor van mekare.
Van mensen dee bie oe heurt.
Deelaovend net as vrogger.

De volgende bedrijven en instellingen hebben door hun financiële bijdrage het mogelijk gemaakt dat wij ons kwartaalblad "Onder d'n Kroezeboom" kunnen realiseren.

Wij zijn hen daarvoor zeer erkentelijk.

Bestuur Old Reurle.

Houtzagerij Agneta

www.vaags.nl

www.vriendenvanagneta.nl

Altena Installatiebedrijf

www.altena-ruurlo.nl

Apotheek Ruurlo

0573 454522

www.apotheekruurlo.nl

Harrie Arendsen Ruurlo B.V.

www.harriearendsen.nl

Avenarius Hampshire Hotel Restaurant

0573 451122

info@avenarius.nl

Albert Bakker Video

www.abvideo.nl

Bronkhorst High-Tech B.V.

www.bronkhorst.com

Cactus Oase

www.cactusoase.nl

Coop Supermarkten B.V.

www.supercoop.nl

Decorsign ICT & Internet

0573 454109

geert@decorsign.nl,

<http://www.decorsign.nl>

De Duif Café Restaurant

www.deduifruurlo.nl

Schildersbedrijf H. Dolphijn en Zn.

Burg. van Arkellaan 13, 7261 AJ Ruurlo

0573 451024

Eijgenhuijsen BV

www.eijgenhuijsen.com

Fi'dysi Hair en Beauty Salon

0573 221905

www.fidysi.nl

Mark Fokkink Tweewielers

Dorpsstraat 31, 7261 AV Ruurlo

T: 0573 453 100

Goossens Tweewielers

0545 271392

borculo@goossensraceshops.nl

Groot Jebbink Bloemen en Planten

0573 451407

<http://www.grootjebbink.com>

De Heikamp Pannenkoekboerderij

www.heikamp.nl

HL Grafisch

0573 454237

<http://www.hlgrafisch.nl>

Hoekman Vis

06 12873849

Hofstede Tweewielers

0573 450055

www.BTH.nl

Bouwbedrijf J. Hummelink

Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo

06-39572478

Bloem & Dingetjes

Nienke Hogevonder

Dorpsstraat 18, 7261 AW Ruurlo

'n Ibink Boter en Kaasboerderij

www.nibink.nl

De Keizerskroon Café / Restaurant

0573 451416

Klein Kranenburg Bouwbedrijf

0573 451414

Supermarkt PLUS Kogelman

0573 453552

Kuenen Keurslager

0573 451337

Lievestro Software bv
0573 438444

Lusannelingerie
0573 453070
www.lusannelingerie.nl

Meek's Meubelen
0573 453349
www.meeksmeubelen.nl

Martijn Nijenhuis Verbouw, Onderhoud,
info@nijwo.nl
06 12096066

De Noaber Restaurant / Eetcafe
0573 451532

Ap van Oorspronk
0573 451824

Rietdekkersbedrijf Otten
Sekdijk 1, 7251 JB Vorden
0575 556902

Bakkerij Oude Wesselink
www.bakkerijoudewesselink.nl

Peters Bestratingen
0573 452560

Print2Pack B.V. Vorden
www.print2pack.nl

RegioBank Steentjes en Adm. en adviesburo Schroer
0573 451485

Ribbers Bouwbedrijf
0573 451270

Ruesink Autobedrijf
www.ruesink.nl

Schot - Ruurlo BV
Houtwal 2, 7261 SR Ruurlo
0573 451695

Smeelen Schildersbedrijf
0573 451425

Spannevogel Woninginrichting
www.spannevogel.nl

Star Doolhof
www.doolhofruurlo.nl

Sturris Ruurlo
www.sturrisruurlo.nl
0573 491251

SVEN Voor Ogen
www.svenvoorogen.nl

Swift Hairfashion
0573-451552
www.swifthairfashion.nl

Tap & van Hoff Notarissen Lochem
www.tvhnotarissen.nl

Teunissen Mode Ruurlo
0573 451438
www.teunissenmode.nl

Thoma Post Makelaars
www.thoma.nl

Restaurant-Hotel de Tuinkamer
0573 452147
www.hoteldetuinkamer.nl

Univé Oost
www.unive.nl

Welkoop Ruurlo
www.welkoop.nl

Wensink Landbouwmechanisatie
www.wensink-ruurlo.nl

Wesselink Makelaars & Taxateurs
0573 454027

Fysiotherapie Maatschap van Zadelhoff
0573 458138
www.fysiotherapieruurlo.nl

Historische Vereniging Old Reurle: Opgericht 15 februari 1984
Sinds januari 2013 culturele ANBI instelling

- Voorzitter:** Dhr. G. Klein Bluemink,
T: 06 22108568 E: kleig08@gmail.com
- Secretaris:** vacant
- Penningmeester:** Dhr. A.J. Schepers, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo
T: 0573 452409 E: apschepers@ziggo.nl
- Bankrekening:** Rabobank Noord- en Oost-Achterhoek
Rekeningnummer NL48 RABO 0356 7229 96
t.n.v. Historische Vereniging Old Reurle
- Tweede voorzitter:** Dhr. R.F. Siemens, Beatrixlaan 43, 7261 XW Ruurlo
T: 0573 452503 E: r.f.siemens@gmail.com
- Bestuursleden:** Mw. J. Schepers-Abbink, Stationsstraat 10, 7261 AD Ruurlo
T: 0573 452409 E: apschepers@ziggo.nl
Mw. I. Hummelink-Klein Brinke, Strikkersteeg 11, 7261 RW Ruurlo
T: 0573 453531 E: inahummelink@outlook.com
Dhr. H. Wezinkhof, Kapelweg 4, 7251 KM Vorden
T: 0575 556427 E: wezink@planet.nl
- Organisatie jaarprogramma:** Mw. J. Schepers-Abbink, mw. I. Hummelink-Klein Brinke, dhr. H. Wezinkhof
- Archeologische Werkgroep Coördinator:** Dhr. H. Meulenveld, Vordenseweg 4, 7244 PS Barchem
T: 0573 491319 E: henk.meulenveld@wxs.nl
- Landbouwwerktuigen Coördinator:** Dhr. D.G. Nijenhuis, Sophialaan 4, 7261 XS Ruurlo
T: 0573 452961 E: dikenmini@outlook.com
- Redactie 'Onder d'n Kroezeboom'** Dhr. H.D. Meerbeek, Irenelaan 2A, 7261 BV Ruurlo
E: meerbeekherman@gmail.com
- Verspreiding Kroezeboom:** Mw. J. Schepers-Abbink
- Internetsite:** www.oldreurle.nl E: info@oldreurle.nl
- Postadres:** Historische Vereniging Old Reurle, Postbus 61, 7260 AB Ruurlo
- Archief:** In de Bibliotheek, Dorpsstraat Ruurlo, opening elke
1^e woensdagmiddag van 1 oktober-1mei 13.30-16.30 uur
en op afspraak. E: oldreurle@gmail.com
- Contributie per seizoen:** € 16,00 persoonlijk lid, € 25,00 voor echt)paren.
Bij toezending per post € 14,50 extra voor portokosten.
Kamer van Koophandel te Arnhem, inschrijffnummer 40103401
Het kwartaalblad Onder d'n Kroezeboom is ingeschreven
onder het nummer ISSN 0929-919X